

DOI: [10.26565/2311-2379-2024-106-11](https://doi.org/10.26565/2311-2379-2024-106-11)
УДК 339.3.657**I. А. КОСАТА***кандидат економічних наук, доцент,
доцент закладу вищої освіти кафедри статистики обліку та аудиту
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-7690-137X>, e-mail: ikosata@karazin.ua**О. В. ДЯГІЛЕВА***студентка
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0004-8338-4798>, e-mail: dyagileva2021ec11@student.karazin.ua**А. А. ПЕРЕДЕРА***студентка
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0003-1792-8104>, e-mail: peredera2021ei11@student.karazin.ua

* Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна, майдан Свободи, 4, м. Харків, 61022, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ТА ОБЛІКУ ЗАРЕЄСТРОВАНОВОГО (ПАЙОВОГО) КАПІТАЛУ ДЛЯ ПІДПРИЄМСТВ РІЗНИХ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВИХ ФОРМ

Облік зареєстрованого капіталу є ключовим аспектом фінансової діяльності будь-якої компанії. Він визначає її фінансовий потенціал, впливає на кредитоспроможність та привабливість для інвесторів. Глибоке розуміння процесів формування та обліку зареєстрованого (пайового) капіталу є не лише забезпеченням надійності фінансової звітності, але й важливим чинником в управлінських ресурсах, плануванні стратегій та залученні інвестицій для подальшого розвитку. У даній статті розкрито специфіку формування зареєстрованого (пайового) капіталу за складовими відповідно до особливостей формування суб'єктами господарювання різних організаційно-правових форм та форм власності. Порівняно визначення зареєстрованого (пайового) капіталу за НСБО та іншими законодавчими документами. Наведена детальна характеристика субрахунків рахунку 40 «Зареєстрований (пайовий) капітал», до яких належать статутний, пайовий та інший зареєстрований капітал. Визначено та охарактеризовано з точки зору порядку формування різні види господарських товариств: акціонерне товариство, товариство з обмеженою відповідальністю, товариство з додатковою відповідальністю, повне товариство та командитне товариство. Наведено різницю між поняттями статутного, зареєстрованого, пайового та іншого зареєстрованого капіталу. Висвітлено законодавче регулювання створення та внесення змін до зареєстрованого капіталу. Відображено установчі документи, мінімальний розмір початкового внеску, мінімальний розмір статусного капіталу, строк внесення початкового внеску та максимальний термін формування статусного капіталу для кожної з організаційно-правової форми. Особливо увага приділена бухгалтерському обліку зареєстрованого (пайового) капіталу, розглядаючи його складові в контексті формування суб'єктів господарювання з усіма організаційно-правовими формами та формами власності. У статті детально проаналізовано принципи та методичку обліку зареєстрованого капіталу для різних типів організацій та наведено приклади найпоширеніших проведень, що стосуються створення та обліку зареєстрованого капіталу. А також детально наведені всі вимоги і стандарти, що регулюють цей процес.

Ключові слова: **зареєстрований (пайовий) капітал, статутний капітал, фінансовий облік, організаційно-правові форми, облік капіталу, правове регулювання.**

JEL Classification: M40, M41, M49.

Постановка проблеми. У сучасних складних економічних умовах суб'єкти господарювання стикаються з викликами, які перешкоджають їх стабільній роботі, фінансовій стійкості та здатності адаптуватися до швидких змін ринкових умов. Зареєстрований капітал господарюючого суб'єкта виступає одним з ключових складових загального потенціалу підприємства, проаналізувавши величину і структуру якого можна визначити його фінансовий стан.

Враховуючи це, для початку функціонування господарюючої суб'єкти потребують власних ресурсів для довгострокового фінансування своєї діяльності, забезпечення самостійності та кредитоспроможності. При створенні підприємства цю роль виконує його стартовий капітал,

який є сукупністю активів, внесених засновниками (учасниками), і представляє собою матеріальну основу підприємства. Однак, процес формування та обліку зареєстрованого капіталу має деякі особливості в залежності від організаційно-правової форми підприємства.

Також з поширенням глобалізаційних процесів, трансформацією ринкового середовища, а саме виходу ринку капіталу на перший план, що зумовило появу нових організаційно-правових форм господарської (підприємницької) діяльності, необхідні чіткі підходи до управління господарськими суб'єктами та подання облікової інформації щодо формування стану та використання зареєстрованого (пайового) капіталу.

Різні організаційно-правові форми господарської (підприємницької) діяльності мають вплив на законодавство, яке постійно змінюється, призводячи до нововведень в структурі та змісті бухгалтерської інформації. Це спричинило значне зростання вимог до достовірності, об'єктивності та, перш за все, законності бухгалтерської інформації стосовно зареєстрованого (пайового) капіталу.

Аналіз останніх досліджень. Проблеми та перспективи формування та обліку зареєстрованого капіталу для підприємств різних організаційно-правових форм досліджували різні науковці, але не системно. С. І. Дробязко (Дробязко 2020) систематизує, та узагальнює теоретичні питання обліку власного капіталу, О. П. Колісник та А. О. Томша (Колісник & Томша, 2022), а також І. А. Бержанір (Бержанір, 2023) шукають напрямки шукають напрямки вдосконалення обліку власного капіталу підприємств, О. Л. Примаченко (Примаченко, 2015) порівнює особливості обліку формування статутного капіталу акціонерного товариства та товариства з обмеженою відповідальністю. Л. М. Бабич (Бабич, 2022), Ф.Ф. Бутинець (Бутинець, 2019), С. М. Семенова (Семенова, 2017) досліджують облік власного капіталу на підприємствах різних форм власності, О. О. Любар (Любар, 2020) розглядає нормативно-правові аспекти формування власного капіталу. Проте сьогодні набуває нової актуальності потреба у вдосконаленні обліку зареєстрованого (пайового) капіталу в залежності від особливостей формування підприємств різних організаційно-правових форм.

Мета і завдання дослідження. Мета статті полягає у розкритті поняття зареєстрованого (пайового) капіталу та його видів, детальному аналізі вимог до формування засновницького капіталу підприємств у контексті утворення суб'єктів господарювання з різними організаційно-правовими формами та формами власності і проведення ґрунтовного аналізу принципів та методології обліку зареєстрованого капіталу для різних типів організацій.

Для досягнення поставленої мети дослідження необхідно виконати наступні завдання: – висвітлити теоретичні аспекти поняття зареєстрований (пайовий) капітал та його видів; – проаналізувати і порівняти вимоги до формування засновницького капіталу підприємств різних організаційно-правових форм та відповідальність їх учасників; – з'ясувати елементи законодавчого регулювання обліку формування та внесення змін зареєстрованого капіталу; – ознайомитись із організацією синтетичного та аналітичного обліку зареєстрованого (пайового) капіталу на підприємствах різних організаційно-правових форм.

Основні результати дослідження. Зареєстрований (пайовий) капітал – це офіційно визнана та документально зареєстрована частка внесків власників до капіталу підприємства.

«Рахунок 40 «Зареєстрований (пайовий) капітал», згідно з Планом рахунків та Інструкцією про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджений Наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999 № 291, «призначено для обліку та узагальнення інформації про стан і рух статутного й іншого зареєстрованого капіталу, пайового капіталу підприємства відповідно до законодавства і установчих документів, а також внесків до оголошеного, але ще не зареєстрованого статутного капіталу» (Міністерство фінансів України, 1999).

За кредитом рахунку 40 «Зареєстрований (пайовий) капітал» відображається збільшення зареєстрованого і пайового капіталу, а також надходження внесків до оголошеного, але ще не зареєстрованого статутного капіталу, за дебетом - його зменшення, вилучення (Міністерство фінансів України, 1999). Загалом даний рахунок призначено для обліку та узагальнення інформації про стан і рух статутного й іншого зареєстрованого капіталу та має 4 субрахунки (табл. 1).

Процес формування зареєстрованого (пайового) капіталу та його мінімальний розмір залежить від організаційно-правової форми суб'єкта господарювання. В Україні господарські товариства, в залежності від способу створення та формування зареєстрованого капіталу

можуть бути унітарні, з одним засновником, та корпоративні, з двома чи більше засновниками, підприємства.

Унітарне підприємство створює відповідно до закону статутний фонд, який не поділяється на частки (паї). Унітарні підприємства можуть бути державними, комунальними, релігійними, заснованими на приватній власності засновника або об'єднання громадян. Кооперативні підприємства, господарські товариства та інші підприємства, засновані на приватній власності двох або більше осіб, є корпоративними підприємствами, статут яких поділений на частки (Верховна Рада України, 2003).

Таблиця 1 – Субрахунки рахунку 40 "Зареєстрований (пайовий) капітал"
Table 1 – Sub-accounts of account 40 "Registered (share) capital"

Синтетичні рахунки		Субрахунки		Характеристика
Код	Назва	Код	Назва	
40	Зареєстрований (пайовий) капітал	401	Статутний капітал	Відображається статутний капітал господарських товариств, державних і комунальних підприємств. За кредитом відображається збільшення статутного капіталу, за дебетом - його зменшення (вилучення). Сальдо на цьому субрахунку повинно відповідати розміру статутного капіталу, який зафіксовано в установчих документах підприємства.
		402	Пайовий капітал	Відображається і узагальнюється інформація про суми пайових внесків членів споживчого товариства, колективного сільськогосподарського підприємства, житлово-будівельного кооперативу, кредитної спілки та інших підприємств, що передбачені установчими документами.
		403	Інший зареєстрований капітал	Відображається зареєстрований капітал інших підприємств, зокрема приватних підприємств, формування якого передбачено в установчих документах.
		404	Внески до незареєстрованого статутного капіталу	Відображаються внески, які надходять для формування статутного капіталу, зокрема акціонерного товариства, після його оголошення і до реєстрації відповідних змін до установчих документів.

Джерело: складено авторами на основі (Міністерство фінансів України, 1999)

Усі господарські товариства (табл. 2), такі як акціонерні товариства, товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю, повні та командитні товариства, повинні мати статутний капітал. Він складається з усіх активів, внесених учасниками до капіталу підприємства, і він регулює відносини власності. Розмір статутного капіталу визначається в установчих документах і не може бути нижчим, ніж встановлений законодавством, а там, де законодавство не вимагає реєстрації вступних внесків засновників, статутний капітал як вид може бути відсутнім.

Пайовий капітал використовують кредитні спілки, підприємства споживчої кооперації та інші колективні підприємства, який фіксує внески засновників у вигляді пайових внесків або паїв у своїх установчих документах. Пайовий капітал складається з усіх пайових внесків індивідуальних і колективних членів спілки (Каверзін, 2012).

Майно, що є внеском до зареєстрованого (пайового) капіталу має належати учаснику на праві власності, бути відчужуваним, тобто немає заборони щодо його відчуження, таких як застава, податкова застава та мати, грошову оцінку. Таким майном, що вноситься до зареєстрованого капіталу, може бути: грошові кошти (в т.ч. в іноземній валюті), цінні папери (акції, інвестиційні сертифікати тощо), інше майно (нерухомість, обладнання, техніка та інші матеріальні цінності), майнові права, що мають грошову оцінку, наприклад, майнові права на об'єкти інтелектуальної власності (Верховна Рада України, 1991).

Таблиця 2 – Види господарських товариств та їх характеристика
Table 2 – Types of business entities and their characteristics

Види господарських товариств	Характеристика
Акціонерне товариство	Статутний капітал розділений на певну кількість акцій; товариство несе відповідальність за зобов'язаннями своїм майном, а акціонери несуть збитки лише в межах своїх акцій.
Товариство з обмеженою відповідальністю (ТОВ)	Статутний капітал розділений на частини, як вказано в установчих документах; члени не несуть особистої відповідальності за межами свого внеску.
Товариство з додатковою відповідальністю (ТзДВ)	Статутний (складений) капітал розділений на частини, як вказано в установчих документах; члени мають обов'язки в межах внесків, але можуть нести відповідальність за борги, що перевищують їхні внески, своїм майном в однаковому для всіх учасників кратному розмірі до внеску кожного учасника.
Повне товариство	Всі члени спільно беруть участь і несуть необмежену спільну відповідальність за зобов'язання всім своїм майном.
Командитне товариство	Має одного або більше учасників, які здійснюють від імені товариства підприємницьку діяльність і несуть відповідальність за зобов'язаннями товариства всім своїм майном, та одного або більше учасників, відповідальність яких обмежується вкладом у майні товариства (вкладників), та які не беруть участі в діяльності товариства

Джерело: складено авторами на основі (Господарський Кодекс України від 16.01.2003 р. № 436.)

Майнові внески до статутного капіталу оформляються шляхом складання акту приймання-передачі за угодою засновників, який повинен містити опис переданого майна, а якщо є частка державної чи комунальної власності оцінка внесеного майна проводиться за допомогою оцінювача (Семенова, 2017). Внески грошових коштів можна здійснювати у готівковій та безготівковій формах. Їх підтвердженнями можуть бути: платіжне доручення, квитанція, з вказаним призначенням платежу. Заборонено вносити до статутного капіталу майно, що є орендованим; майно, яке знаходиться в заставі; майно, грошову оцінку якого достовірно встановити неможливо. Також заборонено вносити права на земельну частку, земельні ділянки сільськогосподарського призначення (Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про внесення змін до розділу X «Перехідні положення», 2019).

Законодавчо встановлено особливості формування зареєстрованого (пайового) капіталу господарських товариств різної організаційно-правової форми в Україні. Згідно із Законом України № 2275-VIII «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» та Законом України №2465-IX «Про акціонерні товариства» чітко встановлена кількість учасників, що можуть брати участь в створенні господарських товариств різної організаційно-правової форми. Також в даних законах зафіксовані установчі документи, мінімальний розмір початкового внеску, мінімальний розмір статусного капіталу, строк внесення початкового внеску та максимальний термін формування статусного капіталу для кожної з організаційно-правової форми (табл.3) (Верховна Рада України, 2018; Верховна Рада України, 2022).

Крім того, відповідно Закону України №2465-IX «Про акціонерні товариства» зафіксовано й інші особливості формування статутного капіталу акціонерних товариств. Головними законодавчими аспектами, на які повинні звернути увагу акціонери при формуванні статутного капіталу, є:

- розмір статутного капіталу повинно бути зафіксовано у статуті, що затверджується на установчих зборах, які мають бути проведені протягом трьох місяців з дати повної оплати акцій засновниками;
- акціонерне товариство може сформувати статутний капітал лише з моменту прийняття зборами засновників рішення про створення товариства та приватного розміщення акцій першого випуску;
- до моменту реєстрації в акціонерному товаристві не повинно бути неоплаченого капіталу;
- акціонерне товариство вважатиметься незаснованим, якщо зафіксована повна або частинна не оплата вартості придбаних акцій до дати затвердження результатів розміщення першого випуску акцій (Верховна Рада України, 2022).

Таблиця 3 – Особливості формування зареєстрованого (пайового) капіталу господарських товариств різної організаційно-правової форми в Україні
Table 3 - Peculiarities of formation of registered (share) capital business associations of various organizational and legal forms in Ukraine

Критерії	Види господарських товариств				
	Акціонерне товариство	ТОВ	ТзДВ	Повне товариство	Командитне товариство
Кількість учасників	Може бути як одна особа, так і більше (при цьому для ТОВ – не більше 100 осіб)			Два та більше	
Установчі документи	Статут			Договір між засновниками	
Мінімальний розмір статутного капіталу	200 мінімальних заробітних плат (на), виходячи із розміру мінімальної заробітної плати, що діє на день створення (реєстрації) акціонерного товариства.		Встановлюється засновниками		
Капітал товариства	Поділений на акції		Поділений на частки		
Мінімальний розмір початкового внеску	Повна вартість придбаних акцій, до оплати 50% статутного капіталу АТ не має права здійснювати операції, не пов'язані з його заснуванням		Законодавством не передбачено і встановлюється засновниками		
Строк внесення початкового внеску	До дати затвердження результатів розміщення першого випуску акцій		Встановлюється засновниками		
Максимальний термін формування статутного капіталу	Протягом року з дня державної реєстрації, якщо менший строк не передбачено статутом АТ		До кінця першого року з дня державної реєстрації		

Джерело: складено авторами на основі даних (Верховна Рада України, 2018; Верховна Рада України, 2022)

Примітка: виходячи з Закону про Державний бюджет України на 2024 рік з 01.04.2024 встановлено розмір мінімальної заробітної плати у 8000 грн., тобто мінімальний розмір статутного капіталу АТ у 2024 році становить 1 600 000 грн. (Верховна Рада України, 2023).

Щодо формування статутного капіталу в товариствах з обмеженою відповідальністю, товариствах з додатковою відповідальністю, а також у повних та командитних товариствах, обмеження дещо інші. Згідно із Законом України «Про господарські товариства» у товариствах таких організаційно-правових форм засновники самостійно визначають розмір статутного капіталу, але сплатити його вони повинні до кінця першого року з дня державної реєстрації (Верховна Рада України, 1991).

Законом регулюється не лише формування статутного капіталу, а й детально врегульовується порядок збільшення та зменшення статутного капіталу. Відповідно до Закону України № 2275-VIII «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю», а також Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо статутного капіталу» № 2850-VI збільшення статутного капіталу може відбуватися шляхом додаткових внесків або без додаткових вкладів за рахунок нерозподіленого прибутку підприємства. При цьому кількість засновників та співвідношення часток у статусному капіталі залишаються незмінними (Верховна Рада України, 2018; Верховна Рада України, 2010).

Слід звернути увагу, що у випадку збільшення статутного капіталу ТОВ, ТзДВ, повного чи командитного товариства за рахунок додаткових внесків, таке збільшення може відбуватись не лише учасниками товариства, а і третіми особами, на підставі рішення загальних зборів учасників. Учасникам підприємства надається першочергове право внести додатковий вклад, зважаючи на їх частки в капіталі. Після того, як учасники висловлять своє рішення щодо

додаткових внесків, треті особи чи інші учасники можуть втілити своє бажання про додатковий внесок. За необхідності учасники товариства можуть укласти договір про внесення додаткового вкладу в капітал. Даний договір являється певною гарантією для сторін до того моменту, коли відбудеться фактичне внесення вкладу. На внесення додаткових вкладів надається певний строк. Після закінчення даного терміну, протягом одного місяця, учасники збираються на загальних зборах та приймають рішення щодо затвердження результатів внесення додаткових вкладів, розмірів часток учасників та збільшеного статутного капіталу.

Якщо на загальних зборах товариства приймається рішення про зменшення розміру статутного капіталу, співвідношення часток учасників товариства повинно залишитись незмінним. Але після прийняття даного рішення виконавчий орган повинен повідомити кожного кредитора, у випадку якщо вимоги до товариства не забезпечені поручкою, гарантією чи заставою. Повідомити потрібно у письмовій формі та протягом десяти днів. Отримавши дане повідомлення, кредитори мають право протягом місяця звернутись до товариства та вимагати виконати зобов'язання на підставі укладеного договору або достроково виконати чи припинити зобов'язання. Якщо ж товариство не виконує вимоги, кредитор має право вимагати виконання зобов'язань через суд (Любар, 2020).

Попри різноманіття законодавчих норм з приводу формування та змінення розміру статутного капіталу різних організаційно-правових норм, існують загальні положення щодо організації обліку власного капіталу. У процесі організації обліку власного капіталу, товариствам будь-якої організаційно-правової форми слід дотримуватись наступних правил:

- контролювати правильність здійснення операцій із власним капіталом;
- достовірно та своєчасно відображати всі операції пов'язані з власним капіталом;
- узагальнювати інформацію про динаміку власного капіталу для проведення аналізу та прийняття управлінських рішень;
- здійснювати контроль над відповідністю операцій з власним капіталом до чинного законодавства.

Облік статутного, іншого зареєстрованого, пайового капіталу та внесків до незареєстрованого статусного капіталу ведеться на рахунку 40 «Зареєстрований (пайовий) капітал». Для обліку статутного капіталу товариств використовується субрахунок 401 «Статутний капітал», а для обліку внесків до незареєстрованого капіталу – 404 «Внески до незареєстрованого статутного капіталу». Важливо зазначити, що субрахунок 404 кореспондує тільки з субрахунком 401 (Бобяк, 2020).

Для відображення різноманітних операцій, що пов'язані з зареєстрованим капіталом використовують різноманітні форми документів. Зокрема, для відображення процесу формування статутного капіталу товариств використовують такі первинні документи: акти приймання-передачі, касові ордери, виписки банків, накладні, акти оцінки майна та інші. Також слід звернути увагу на те, що у товариств різних організаційно-правових форм, облік формування статутного капіталу буде відрізнятися (табл. 4) (Слесар та Шара, 2021).

Висновок. У період становлення та розвитку ринкових відносин кожне підприємство має змогу самостійно формувати свої фінансові ресурси. Одним із головних джерел формування фінансових ресурсів є зареєстрований (пайовий) капітал. Зареєстрований капітал включає в себе статутний капітал, який вноситься власниками підприємства у час його створення, пайовий капітал та інші додаткові внески учасників. У залежності від організаційно-правової форми підприємства, існує законодавче регулювання зареєстрованого капіталу. Законом чітко контролюється формування статутного капіталу. Для акціонерних та інших господарських товариств створені законодавчі обмеження щодо установчих документів, кількості учасників, мінімального розміру статутного капіталу, строку внесення початкового внеску та максимального терміну формування статутного капіталу. Крім того, уставлено законодавче регулювання з приводу можливостей зменшення чи збільшення розміру статутного капіталу. У самому підприємстві зареєстрований (пайовий) капітал формується на рахунку 40 «Зареєстрований (пайовий) капітал». Даний капітал є важливою складовою підприємницької діяльності. Рахунок 40 має чотири субрахунки, які можуть використовувати лише в чітко визначених випадках на підставі певних, належним чином оформлених первинних документів. Тому для того, щоб підприємство ефективно функціонувало та не мало проблем з управлінням необхідно чітко контролювати терміни внесення вкладів засновниками, їх коректне та вчасне відображення на відповідних рахунках бухгалтерського обліку на основі належних первинних

документів в залежності від конкретних організаційно-правових форм підприємства. За потреби обліковці можуть дещо вдосконалювати методи обліку зареєстрованого капіталу залежно до специфіки конкретного підприємства. Також можливо розробити певні процедури аудиту зареєстрованого капіталу, які дозволять вчасно виявляти помилки та забезпечить ефективну діяльність підприємства.

Таблиця 4 – Облік формування зареєстрованого (пайового) капіталу підприємствами різних організаційно-правових форм та форм власності
Table 4 – Accounting for the formation of registered (equity) capital by enterprises of various organizational and legal forms and forms of ownership

№	Зміст господарських операцій	Дебет	Кредит
Акціонерне товариство			
1	Внесення коштів чи майна від засновників акціонерного товариства до його державної реєстрації	10, 11, 12, 14, 16, 20, 22, 28, 30, 31, 35	404
2	Визнання статусного капіталу акціонерного товариства відповідно до номінальної вартості акцій в момент реєстрації	404	401
3	Відображення емісійного доходу від перевищення ринкової вартості акцій над їх номінальною вартістю	404	421
4	Виникнення зобов'язань за укладеним з депозитарієм цінних паперів договором про обслуговування емісії акцій або з реєстратором іменних цінних паперів договору про ведення реєстру власників цінних паперів	443	685
5	Повернення внесків акціонерам у випадку, коли створення (реєстрація) акціонерного товариства не відбулося	403	10, 11, 12, 14, 16, 20, 22, 28, 30, 31, 35
Товариство з обмеженою відповідальністю (ТОВ), ТзДВ, Повне, Командитне товариство			
6	Внесення коштів та іншого майна до державної реєстрації підприємства	10, 11, 12, 14, 16, 20, 22, 28, 30, 31, 35	404
7	Фіксується статутний капітал новоствореного суб'єкта господарювання в частині сплачених внесків	404	401
8	Відображено частину неоплаченого капіталу, яка має бути погашена учасниками протягом року з моменту державної реєстрації	46	401
9	Відображено кошти, внесені засновником на спеціальний банківський рахунок, який після реєстрації стає поточним	311	46
10	Внесено залишок неоплаченого капіталу коштами та іншими активами протягом року від моменту державної реєстрації	10, 11, 12, 14, 16, 20, 22, 28, 30, 31, 35	46
11	Відображено додатковий внесок учасника з метою збільшення розміру статутного (зареєстрованого) капіталу	312	404
12	Зареєстровано збільшення сформованого статутного капіталу за рахунок додаткового внеску учасника	404	401

Джерело: складено авторами на основі даних (Міністерство фінансів України, 1999; Слесар та Шара, 2021)

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Дробязко С. І. Удосконалення методології бухгалтерського обліку власного капіталу підприємств. *Агросвіт*. 2020. № 1. С. 3–8. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2020.1.3>
2. Колісник, О., Томша, А. Методичні підходи та організація обліку і аудиту власного капіталу підприємства. *Економіка та суспільство*. 2022. № 37. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-37-29>
3. Бержанір І. А. Власний капітал підприємства: економічна сутність та особливості обліку. *Актуальні проблеми розвитку економіки регіону*. 2023. Т.2. № 19. С. 78–86. DOI: <https://doi.org/10.15330/apred.2.19.78-86>

4. Примаченко О. Л. Науково-практичний аспект організації обліку формування статутного капіталу господарських товариств. *Молодий вчений*. 2015. № 1(2). С. 45–49.
5. Бабич Л.М., Карлова І.О., Корольова О.І. Облікова політика щодо власного капіталу в контексті різних організаційно-правових форм суб'єктів господарювання. *Вісник Національного транспортного університету. Серія «Економічні науки». Науковий журнал*. К.: НТУ, 2022. № 2 (52). С. 9–21. DOI: <https://doi.org/10.33744/2308-6645-2022-2-52-009-021>
6. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський фінансовий облік: підручник для студентів спеціальності «Облік і аудит» вищих навч.закладів /Ф.Ф. Бутинець – 8-ме вид., доп. і перероб. Житомир. ПП «Рута», 2009. 912 с.
7. Семенова С. Облік формування зареєстрованого (пайового) капіталу підприємствами різних організаційно-правових форм. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Економічні науки : зб. наук. праць*. № 2 (9). 2017. С. 188-195.
8. Любар О.О. Нормативно-правове регулювання бухгалтерського обліку власного капіталу. *Ефективна економіка*. 2020. № 4. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.4.99>
9. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій. Затверджений наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. №291. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>
10. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій : Наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>
11. Господарський Кодекс України від 16.01.2003 р. № 436. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
12. Каверзін О.О. Функції власного капіталу в умовах ринкової економіки. *Вісник КНУ*. 2012. №5. С. 138-139.
13. Про господарські товариства: Закон України від 19.09.1991 р. № 1576-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1576-12>
14. Пояснювальна записка до проекту Закону України "Про внесення змін до розділу Х "Перехідні положення" Земельного кодексу України щодо заборони відчуження сільськогосподарських земель до проведення та встановлення результатів Всеукраїнського референдуму стосовно купівлі-продажу земель сільськогосподарського призначення від 07.02.2019 № 10001-1.
15. Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю: Закон України від 06.02.2018 р. №2275-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2465-20#Text>
16. Про акціонерні товариства: Закон України від 27.07.2022 р. № 2465-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2275-19#Text>
17. Про Державний бюджет України на 2024 рік: Закон України від 09.11.2023 № 3460-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3460-20#Text>
18. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо статутного капіталу: Закон України від 22.12.2010 р. № 2850-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2850-17#Text>
19. Бобяк А. П. Організаційно-методичні аспекти обліку власного капіталу на підприємствах. *Теоретичні та прикладні питання економіки*. 2011. №24. С. 368-374.
20. Слесар Т., Шара Є. Організація технології облікового процесу власного капіталу. *Вісник економіки*. 2021. № 2. С. 145–159. DOI: <https://doi.org/10.35774/visnyk2021.02.145>
21. Самойлова Т.А. Окремі аспекти формування та обліку статутного капіталу підприємств різних форм власності. *Конкурентоздатність продукції та підприємств. Всеукраїнський науково-виробничий журнал*. 2020 С. 132–137.

Стаття надійшла до редакції 25.04.2024

Стаття рекомендована до друку 30.05.2024

REFERENCES

1. Drobnyazko, S. (2020). Improvement of the company's own capital accounting methodology. *Agrosvit*, 1, 3-8. doi: <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2020.1.3> (in Ukrainian)

2. Kolisnyk O., Tomsha A. (2022). Methodical approaches and organization of accounting and auditing of the company's own capital. *Economy and society*, 37. doi: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-37-29> (in Ukrainian)
3. Berzhanir, I. A. (2023). Equity of the enterprise: economic essence and peculiarities of accounting. *Actual problems of the economic development of the region*, 19, 78-86. doi: <https://doi.org/10.15330/apred.2.19.78-86> (in Ukrainian)
4. Primachenko, O. L. (2015). The scientific and practical aspect of the organization of accounting for the formation of the authorized capital of economic companies. *Molodyi vchenyi*, 1 (2), 45-49. (in Ukrainian)
5. Babych, L.M., Karlova, I.O., Koroleva, O.I. (2022) Accounting policy regarding equity in the context of different organizational and legal forms of business entities. *Bulletin of the National Transport University. Series "Economic Sciences". Scientific journal*, 2 (52), 9-21. doi: <https://doi.org/10.33744/2308-6645-2022-2-52-009-021> (in Ukrainian)
6. Butynets, F. F. (2009). Accounting and financial accounting: a textbook for students of the "Accounting and Auditing" specialty of higher educational institutions. Zhytomyr: PP "Ruta.
7. Semenova, S. (2017). Accounting for the formation of registered (equity) capital by enterprises of various organizational and legal forms. *Economic sciences*, 2(9), 188-195.
8. Liubar, O. (2020). Legal regulation of accounting for equity. *Efektivna ekonomika*, 4. doi: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.4.99> (in Ukrainian)
9. Ministry of Finance of Ukraine (1999). Order "Instruction on the application of the Plan of Accounts for the accounting of assets, capital, liabilities and business transactions of enterprises and organizations". Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99> (in Ukrainian)
10. Ministry of Finance of Ukraine (1999). Order "Plan of accounts of accounting of assets, capital, liabilities and business operations of enterprises and organizations". Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/z1557-11> (in Ukrainian)
11. The Verkhovna Rada of Ukraine (2003). "The Commercial Code of Ukraine". Retrieved from <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15> (in Ukrainian)
12. Kaverzin, O.O. (2012). Functions of own capital in the conditions of a market economy. *KPI Bulletin*, (5), 138-139. (in Ukrainian)
13. Verkhovna Rada of Ukraine (2017). The Law of Ukraine "About companies". Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1576-12> (in Ukrainian)
14. Explanatory note to the draft Law of Ukraine "On Amendments to Section X "Transitional Provisions" of the Land Code of Ukraine regarding the prohibition of the alienation of agricultural land until the holding and establishment of the results of the All-Ukrainian referendum on the purchase and sale of agricultural land dated February 7, 2019 No. 10001-1. (in Ukrainian)
15. Verkhovna Rada of Ukraine (2018). The Law of Ukraine "Limited and additional liability companies". Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2465-20#Text> (in Ukrainian)
16. Verkhovna Rada of Ukraine (2022). The Law of Ukraine "On Joint Stock Companies", Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2275-19#Text> (in Ukrainian)
17. Verkhovna Rada of Ukraine (2023). The Law of Ukraine " State budget of Ukraine for 2024". Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3460-20#Text> (in Ukrainian)
18. Verkhovna Rada of Ukraine (2010). The Law of Ukraine "Amendments to certain legislative acts of Ukraine regarding the authorized capital". Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2850-17#Text> (in Ukrainian)
19. Bobyak A.P. Organizational and methodological aspects of the formation of power capital in enterprises. *Theoretical and applied nutritional economics*, 24, 368-374. (in Ukrainian)
20. Slesar T., Shara E. (2021). Organization of technology for the cloudy capital process. *Newsletter of Economics*, 2, 145-159. doi: <https://doi.org/10.35774/visnyk2021.02.145> (in Ukrainian)
21. Samoilova T.A. (2020). Closer aspects of the formation and formation of statutory capital for enterprises of various forms of power. Competitiveness of products and enterprises. *All-Ukrainian scientific and scientific journal*, 132-137. (in Ukrainian)

The article was received by the editors 25.04.2024

The article is recommended for printing 30.05.2024

I. KOSATA*, Ph.D. (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Statistics, Accounting and Audit

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-7690-137X>, e-mail: ikosata@karazin.ua

O. DIAHILEVA*, Student

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0004-8338-4798>, e-mail: dyahileva2021ec11@student.karazin.ua

A. PEREDERA*, Student

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0003-1792-8104>, e-mail: peredera2021ei11@student.karazin.ua

* V.N. Karazin Kharkiv National University, 4 Svobody Sq., Kharkiv, 61022, Ukraine

FEATURES OF FORMATION AND ACCOUNTING OF REGISTERED (SHARE) CAPITAL FOR ENTERPRISES OF VARIOUS ORGANIZATIONAL AND LEGAL FORMS

The accounting of registered capital is a crucial aspect of the financial activities of any company. It determines its financial potential, influences its creditworthiness, and attractiveness to investors. A profound understanding of the processes of formation and accounting of registered (equity) capital not only ensures the reliability of financial reporting but also serves as a factor in managerial resources, strategic planning, and attracting investments for further development. This article discusses the peculiarities of forming registered (equity) capital by components according to the characteristics of different legal entities and forms of ownership. It reflects the definition of registered (equity) capital according to IFRS and other legislative documents. A detailed description of the subaccounts of account 40 "Registered (Equity) Capital" is provided, including statutory, payment, and other registered capital. Various types of economic entities are identified and characterized: joint-stock company, limited liability company, additional liability company, general partnership, and limited partnership. The difference between the concepts of statutory, registered, equity, and other registered capital is outlined. Legislative regulation of the creation and amendments to registered capital is highlighted. Founding documents, minimum initial contribution size, minimum statutory capital size, line for initial external capital injection, and maximum term for forming statutory capital are reflected for each organizational and legal form. Special attention is paid to the accounting of registered (equity) capital, considering its components in the context of the formation of economic entities with all organizational and legal forms and forms of ownership. The article thoroughly analyzes the principles and methodology of accounting for registered capital for different types of organizations and provides examples of the most common transactions related to the creation and accounting of registered capital. Clear definitions of requirements and standards regulating this process are also provided.

Keywords: **registered (share) capital, statutory capital, financial accounting, organizational and legal forms, capital accounting, legal regulation.**

JEL Classification: M40, M41, M49.

Як цитувати: Косата І.А., Дягілева О.В., & Передера А.А. (2024). Особливості формування та обліку зареєстрованого (пайового) капіталу для підприємств різних організаційно-правових форм. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна серія «Економічна»*, (106), 112-121. <https://doi.org/10.26565/2311-2379-2024-106-11>

In cites: Kosata I., Diahileva O., & Peredera A. (2024). Features of formation and accounting of registered (share) capital for enterprises of various organizational and legal forms. *Bulletin of V. N. Karazin Kharkiv National University Economic Series*, (106), 112-121. <https://doi.org/10.26565/2311-2379-2024-106-11> (in Ukrainian)
